

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL

LEI 2,60 ANUAL

Abonamentele se fac numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR:

I. Dragoslav, Nina Al. Codreanu, N. Pora, Leontin Iliescu, A. Sulcină, Victor Anestin, Otilia Ghibu, C. Scurtu, Natalia Vasiliu, L. Rebreanu, etc., etc.

ANUNCIURI

Linia pe pagina 7 și 8

- BANI 20 -

GROAZNICUL ACCIDENT DE AUTOMOBIL DE LA ȘOSEA

VINO VATUL

— ROMAN —

— Urmare —

— Ei! e-cam caraghios nu e așa zise sculptorul zâzând, inclipăuți că într'un rând m'am îmbrăcat din cap până în picioare cu produsul unui roman de Paul de Kock. Aveam câteva haine pe care le batezase cu numele lucrărilor care fuseseră deosebit de frumoase. Astfel aveam o pălărie căreia îi ziceam „Marchiz de Foudras” — o pereche dinse cu euc ce-i ziceam „Misterele Parisului”.

Dar capitoul meu cel mai serios erau operele complete ale lui Alexandre-Dumas, nu-ți poți imagina câte pănuși, câte perechi de cărți și câte felioare de brânză reprezentate pentru mine romanele „Monte-Cristo” și seria „Muschetariilor”.

Tot vorbind, cei doi tineri ajunseră în strada Terrier-aux-Lapins, o străduță aproape ca în țară, unde se zărea între case grădini și câmpioi. Chrétien era mirat de aceste locuri pe care nu le cunoștea, când deodată se opriră în fața unei prăvălii pe care era scris deasupra ușii „Lapte cald, dimineața și seara” și Donatien îi spuse: „Ia-o pe aici la dreapta, am ajuns!”

Intrară printr-o curte destul de mare în care se găsea o mulțime de pășări și vite. Artistul deschise ușa unui grajd zicând:

— Atelierul meu!

— Era pavar pe jos. Un miros de fân și cal mai persista încă.

Cât va gipsuri pe o scândură, trei taburete de paie, o sobă de fier cu un coș lung; masa modelului, și peșcaua de sculptat o figură mare învelită cu carpe umede. Era tot. Iteca lumină de apus, care cădea printr-o mără deschizătură, adăuga la tristețea acestui colț al mizeriei.

— Tu trăiești aici? nu se putu opri de a nu spune cu o vădită compătimire, studentul avu, care întotdeauna nu i lipsise covorul din camera sa.

— Chiar și dorm aici, spuse vesel artistul dând un paravan rupt într-o parte.

Te prevenisem tinere că localul nu e în acțiun masiv. Dar nu mă plâng, micu meu Chrétien! Am încasat 100 de franci ce am câștigat muncind la bronzierul din strada Meilmontaut; măie voi putea avea modelul și voi putea relua figura de care era satisfăcut maestrul meu.

Te invit chiar să iei masa cu mine astă seară, domnule capitalist, și cu prietena mea care va veni în curând. E o croitoră-să dar seamănă grozav cu melosa lui Titon care e în fațonul Pătrat; și cum sunăto amândoi săraci avem dreptul să șredem, că ne iubim numai pentru noi înșine! Nu e așa? E atât de bine, dragul meu să ai un meșteșug care-ți place, să iubești o fată frumoasă sperând că o iubești totdeauna, și în același timp să fii tânăr, e tot ce poate cere un sărman muritor fericit pe pământ, cum spuneau poezi pe timpul lui Canova. Și dacă voi trăi, și voi ajunge bine mai târziu, înși voi zice ca toți: „A fost frumos pe atunci!” Dar stai pe seaciu, trebuie să descopăr omul meu și tu să-mi spui părerea ta!”

Descoperită repede de degetele îndemnatice ale artistului, statuia de pământ de un cenușiu umed și scilpitor apăru.

Era aceea a unui barbar, sau Gal sau Sammit, cu părul fălăind purtând în brațul ridicat în sus, un gest de bucurie frenetică, un trofeu de vultur, adevărința Romanilor învingși.

Chrétien tresări înaintea acestor mărcle opere, în care palpita entuziasmul triumfului, și care va face celebra într'un ceas la deschiderea

Salonului din 1867 numele de François Donatien.

— Acest singur și mărunat obiect de artă și de lux întuneca cu strălucirea sa toate defalările mizeriei, și dețea același sărac atelier ceva din frumusețea rece și severă a unui templu.

— Admirabil! zise Chrétien cu o vădită emoțiune.

Dar sculptorul, în picioare la câțiva pași de statuie, o privea fix, fără să zică nimic, cu fruntea încrăștată.

— Ei bine nu! murmură el în sine! Nu e tocmai rău omul meu, dar nu e aceea ce vreau. Modelul meu nu mai este așa tânăr. Va trebui să cer saltimbancului să-mi dea o sediuță. Prea moale, brațul. Trebuie, vezi tu, trebuie ca toți membri să strige victorie!

În acest moment o fată frumoasă de douăzeci de ani, cam prea dezvoltată pentru vârsta ei, dar blondă ca soarele, și cu toate că sărăcicos îmbrăcată totuși era tot atât de frumoasă ca florile ce le purta în mână; intră fără să bată la ușe cu surâsul pe buze.

— Camarada mea! zise Donatien, sărutându-o cu poftă pe amândoi obraji. Heloise îți prezint pe prietenul meu Chrétien. Ne-am cunoscut în epoca pantalonilor scurți. Știi, draguța mea, am luat suita de franci de la Beckman și acu vă iau pe amândoi să măntăm la Moulin de la Vierge.

— Ah! cu cea mai mare bucurie, micu meu „Dieu” răspunse frumoasa fată zâzând fericită, un răs de bucurie și bunătațe. Vom deslega rebușurile fardurilor de desert, și tu vei comanda o omlotă cu dulceață.

Dar uite, ce ți-am adus eu pentru tine, probă că m'am gândit la tine.

— O! ce frumoasă cravată! Îți mulțumesc draga mea.

Și cum își scoase haina pentru a-și pune nouă cravata Heloise strigă:

— Măneca ta e tot desfăcută, dă-mi-o vreau să-ți o cos eu.

Cu vioiciune, scoase mânușile și pălăria, pose ată în ac, se așeză și pe când cosea și repara haina sculptorului, iar el își învelea statuia cu carpele umede, Chrétien observa cu invidie această scenă plină de simplitate și de adevărată mulțumire. Cele două ființe libere și frumoase.

Săracii da, dar, cu toate acestea fericiți!

Ce bine știau să profite de tinerețea lor. Și cum se iubeau. La fiecare moment schimbau câte-o privire și fețele lor se animau de un zâmbet încrezător și vesel.

Se duseră de luară masa la care petrecuse foarte bine. După celea cei doi amici vorbiră veseli și mult despre viața lor de școală, și era foarte târziu când Chrétien se despărți de cei doi fericiți la poartă locuinței lor; ducându-se să se culce, singur, simțindu-se din nou trist; foarte mulțumit de a fi regăsit de François, dar dorind a-și găsi și pentru el o fată bună ca Heloise care l-ar adora cum era Donatien.

A doua zi Chrétien întoarse politetea lui François invitându-l la unul din restaurantele luxoase, și a lua masa în compania prietenii sale, care se emoționase văzând luxul ce era în sala restaurantului pe care-l vizita pentru prima oară.

Chrétien începu a face dese vizite la atelierul prietenului său. Îl atrăgea acea atmosferă de iubire, ca un fruct oprit.

Într-o zi după plecarea colesului gimnastic care posea acum la Do-

natien pentru „Omul cu Folee”, Chrétien rămase singur cu artistul vizitator în fața statuii sale terminată. Îl întrebă de odată:

— Ce fericit trebuie să fii tu să ai o atât de frumoasă femeie. Tu spune-mi pot să te întreb dacă ai fost în întâiul ei amant?

Pentru cine mă îei tu! răspunse repede François. Vezi tu! l'am dreptul să fac morală nimănui dar fetele pentru mine sunt sfinte.

Heloise mi-a istorisit plângând viața ei, trecutul ei plin de mizerie.

Nu e de loc vesel ceea ce se petrece în casele lucrătorilor. Mă forțez de a o face să uite copilăria ei nenorocită acum când are un tovarăș care o iubește și pe care ea face foarte bine de-l iubește la rândul ei. Și asta e tot.

— Foarte serioasă atunci legătură noastră, murmură Chrétien.

— Cine știe, replică artistul. Suntem amândoi prea sărați pentru a ne gândi la viitor. În fine când voi putea avea atât bani ca să-mi cumpăr mobile și a închiria un mic apartament vom putea atunci trăi ca bărbat cu nevastă; și s-ar putea foarte bine să mergem și la primărie. De ce nu?

Această lipsă de prejudecăți, acest generos fel de a înțelege viața impresionară mult pe student.

Cu toate acestea toată educațiunea și delicatetea naturii lui protestară în el însuși, — și printru un joc repede al imaginației se văzu lângă o iubită pe care iar fi cunoscut înima de mult; deodată apăru imaginea părintelui său teribilul D. Lescuyer, care alerga spre el cu sprâncelele încruntate tremurând de furie și gonind concubina și ordonând ruptura.

Sguduia de un fior de frică, simțind că într-o asemenea situație ar ceda, ar asculta, fără rezistență, Chrétien răspunse lui Donatien:

— Da... Tu ești liber... în noul familie.

Și în acea zi, Chrétien Lescuyer, cu toată dorința care-l stăpânea, intră acasă, cuminte, și înspăimântat la gâtmoadlilemiv sard etaiotat la gândire de ași găsi o amantă, Opt zile după aceasta, avea una.

IV

Întâlnirea fu din cele mai banale. În acea seară, Chrétien Lescuyer venise în tovărășia Normanzilor pentru a lua cafeaua, când amanta trănua dintr-o mără Clarisa veni cu o camaradă.

Frumoasă! Absolut de fel pentru acești tineri greoi, țărâni aproape care căutau pe obraji amantelor lor culorile merelor roșii. Dar Chrétien fu sedus numai de cât de această brunetă cu profilul fin, cu tinul palid, și semănând cu o răduică în rochia ei neagră simplă. Chrétien oferi fetelor o băutura răcoritoare și le ținu compania foarte curtenitor.

Clarisa fără a se preocupa de tânăr continua să descrie tovarășei sale un corsaj tot garnisit cu detașele pe care și-l lucra singură. — Cu oate acestea se vede că cunoștea și buna creștere și pentru a face conversația generală, bruneta intră pe Chrétien din ce oras și țară era. Întrebarea nu avea nimic mai extraordinar, dar fu făcută cu o voce dulce și o intonație de politete cart plăcea studentului.

Începură a vorbi. La rândul său întrebă pe tânăra fată și află, că era Parisiană, Perinetta Forgeat, și că împlinea 22 ani când se scuturau lilieci.

Toate acestea zise, cu un surâs dragut nu provocator dar care nu era însă descurgător. În zadar Clarisa care nu-și părăsea ideea corsajului vorbea mereu, dar camarada sa nu o mai asculta de cât foarte distrată.

Clarisa era plină de experiență și

de cumținenie în același timp, știind că numai două subiecte pot interesa o femeie: — rochiile și amorul. Pentru ea Perinetta să răspunză prin atâtea indiferență la chestiunea rochiilor, trebuia fără îndoială să fie prinsă de odată de un capriciu pentru student. Fată bună Clarisa nu văzu nici un rău pentru aceasta. Contrariu, ea fu chiar dispusă pentru a uni mai mult pe îndrăgostiți.

— Ascultăți, dragii mei prieteni, e mai mult de unsprezece ore, eu cunosc pe Mulot, nu-și va lăsa bi-liardul de cât numai când stăpânul va stinge gazul. De aceea Domnule Chrétien ai fi foarte dragut dacă ai conduce pe Perineta care locuiește foarte departe...

— Cum nu? Cu cea mai mare plăcere... Dacă Domnișoară îmi e voi.

— Eu vă mulțumesc Domnule, strada mea e atât de întunecoasă. Se ridică, cu grabă, ea și punea mânușile, cu ochii plecați.

Dar înaintea atitudinii lor rezervate Clarisa avu un zâmbet bănuitor și când plecă impregnă din călărea ea zice:

— Ce copii! Și ridică din umeri cu indulgență.

În definitiv nu era prea departe strada. Cei doi tineri n'aveau de cât să urce o altă stradă.

Dar mergeau, atât de încet, fericiți de a se ține de braț, în tăcerea nopții de luni.

Începură a vorbi, cred că nu veți avea indiscrețiunea de a pretinde să vă repet ce-și spuneau. De altfel, nu era interesant de cât pentru ei.

— Îndrăgostiți își spun lucruri frumoase numai pentru ei. Chrétien fu foarte mișcat de prima întregare a Perinetei.

— D-ta, înveți ca să fii judecător D-le?

Și fu încântat de aceasta fiindcă ea își ridică frumoși ei ochi spre el care străluceau la lumina lunii.

Și dacă inima Perinetei palpita la răspunsul studentului de

— Da, Domnișoară trebuie să-mi trec prinul doctorat, e că vocea tănărului era plină de emoțiune.

Ce-și mai spusera? Numai stelele de pe firmament puteau ști; atât numai că cei doi tineri uitară drumul și ajunși în piața Pantéonului, începură a se învârti înprejurul e-ormului monument, mergând cu pași mărunți. Ce-și spuneau? De sigur trebuie să fi fost foarte interesant și frumos, de oare-ce conversația devenea din ce în ce mai înfină și în fața Primăriei, brațul lui Chrétien înconjură talia Perinetei.

Câteva momente mai târziu clădirea liceului Henri IV-lea văzu capul tinerii florărese incliniindu-se pe umărul studentului.

În fața porții Saint-Etienne-du-Mont buzele lor se întâlniră pentru întâia oară; și schimbaseră de-a nouă sărutări când fericitul Chrétien învinse în fața școlii de broșt cele din urmă scrupule ale Gnetei și o duse, foarte bite de data asta spre locuința lui, strada Racine.

Așa dar Chrétien Lescuyer avea o amantă. O iubea el? Da, cu toată puterea și toată ardoarea sânturilor lui așesăurate, și la un om care nu e brutal, nu e bucurie sensuală fără un pic de iubire.

Inima nu-și dă seama atunci, și se crede prinsă. Chiar după orele cele mai plăcute, Chrétien o găsea adorabilă și era foarte mândru de a o avea la brațul său, această fetișcană cu mișcările unei păsărele, ignorantă fără a fi proastă, totdeauna îmbrăcată potrivit, și păstrând cu toți existența ei nebanalecă, puțina modestie. O iubea? El i-o spunea cu toată convingerea, și știa să șoptească în urechile fetei vorbe dulci și sincere — pentru moment— care-l umpleau inima de o delicioasă emoție.

(Va urma).

Gândind la Cerna

de I. DRAGOSLAV

Încă unul s'a dus dintre noi.

Panegiricele ce s'au scris despre acest din urmă dispărut, mai cu seamă suat pline de cele mai adânci regrete, într-o câtă lăz de acun aveu să i se cunoască adevărata forță de redare și de cultură, ba s'au pus la cale și ridicarea unui monument. Și tot ce se scrie în jurul acestui nou dispărut, cu meritul de care trebuie să i se bucure numele, îmi face îndupărirea unor treziri din somn. Întru cât a trăit prea puțin printre noi, ca să nu simțim adâncă părere de rău a acestui suflet, așa de prietenos și așa de conștient de menirea lui. Studiile lui a-luagat în țară străină, așa că nici Terasa Oteteșeanu și alte Royaluri nu s'au putut făti cu pașii acestai luccafăr al Parnasului. Toată viața a fost un suflet retras, mediativ și mameilor. A dus o viață cum o duc toți bohemii și toți studeții cu mijloace puține și care se ajută mai mult din meditații, dormind prin mahsarde, azi mâncând la masă tână, mâine la a altuia, poimăne la birt și de acolo de loc.

De și făptura lui îl arăta voinic, dar ducând o viață în o vecinică muncă, în un vecinic stuciam, și ne orânduială, n'a putut dăinui și făcă de pe când colabora la „Convorbirile critice” de sub îndrijirea și direcția d-lui M. Dragomirescu se tânguia de piept. Atras de mișcarea de la „Convorbiri literare”, apoi a fost ajutat și trimis să studieze la Leipzig, după ce își luase liceea cu multă laudă de la facultatea de litere și filosofie din București. Boula îl săpă în astuns ca și cariul pe lemn, în așa fel că nici el, nu-și da socoteală — poate de primejdia cel amenința. Și munci cu îndărijire, iar acum o lună își dădu doctoratul în filosofie, cu competența unui adevărat chemat la catedra pentru care se devotase atât de dornic. Era și o pricină de cinste: ajutat cu bani străini, el a vrut să arate că nu și-a petrecut vremea în zadar peste lecturile țării, a vrut să se arate recunoșcător celor ce l'au ajutat și cu prețul victiei lui, și-a atătat măsura muncii. Cinste lui, dar cine a pierdut?

Ce s'a făcut atăta immagazinare de cultură, atăta simț lustruit la lamina filozofiei germane, cultura cu care, în parte, trebuia lustruit țieretel și parte pus pe hârtie. Pentru că Cerna a crezut în asta, și-a trăit și trăiuit acest ideal, după cum probează din aguză volumul lui de poezii, care îl pecteliuște ca un urzoș a lui Eminescu după cum a glăruit și d. Dragomirescu în relevările despre dănsul.

Perderea lui a înfăptuit o înfăptire adâncă, mai cu seamă în țieret.

Că acum câteva zile îmi spunea un prieten al lui Cerna — și el literat, care s'a ținut o viață de conda totu-lul.

„Acum câteva zile, îmi vorbi el, era tare alăttut. Păcă mă apăsa un capac, părea cerul mai înalt, iar că, un nenorocit pe lângă mulți din oameni. Văd doctori, advocați, ingineri, magistrați, că au un rost și căștigă bani cu ghiolora și trăese bine, iar că de un nevoe de un ban, trebuie să mă milogese cu căciata în mână la toate ușile redacțiilor. Văd cum unii mănâncă și beau din pian, iar că stau și mă uit răvâind. Mă duc prin case bogate și mă cobor în unuia mea cocioabă undă mă așteaptă nevasta și copii să le aduc de o pâine. Și toate astea din pricină, că m'am apucat de meseria scrisului în o țară, unde scrisul nu se prea caută, și nu se caută decât puțin și acela pe nimic, și visător cum am fost, nu mi-am luat măcar o diplomă să capăt o slujbă. Ce nu poți face cu o diplomă fie ea și de

la școala de meserii. Geaba am muncit douăzeci de ani țierind hârtoage peste hârtoage, nimeni nu-mi dă mulțumirea de care am nevoe. Am nevoe de mare mulțumire. De mulțumirea celor cu trai bun și mare. Dar m'am pornit nenorocit pe drumul meu și m'am înșelat. Și cum am spus eram nenorocit că nu învățasem cât trebuie.

Însă, când am primit vestea că Cerna s'a dus dintre noi, am rămuns ținutul locului și fără vreme m'am gândit la zilele lui de amor, care l'au împins spre povârșitul lumii de diacolo, zile cu și ale mele, și pe care de multe ori mi le povesteam numai din ochi și mi-am zis: „Dacă și eu, mă porceam pe drumul lui, în lupta cu atătea greutăți, sunt încredințat că și eu eram de mult azi ca și dănsul. Căci odată am vrut să învăț din nou mănă de năzuzimțele lui și ale altora, și chiar începusem să muncesc, însă, simții dureri în tot dăuntru-meu: nu aveam puterea care câte odată se mișcra cât un grăunte în mine și simțeam că parcă se slărșeste. Și cine pierde?”

Și, cu gândurile astea, m'am ogândit în viața bietului Cerna, și orice păreri de rău, au pierit și de atunc nu mă mai gândesc la nimic. Eu, acum, nu mă mai cășese că n'am învățat. Eu mulțămesc lui D-zeu încât mă găsesse. Spue fiecare ce o vrea, eu îi las să creadă cum îi va fi dorul. Acum aud că se pregătesc să-l aducă în țară, și să-i ridice și un monument. Eu foarte mulțămesc, de pe acum, celor care după moartea mea m'or tânguia. Ce mi-ar folosi mie monumentul, și osanalele, când azi, nu mă întrebă nimeni ce n'am și ce vreau. Păcă eu scriu pentru nemurire? Scriu că așa m'a osândit D-zeu. Și nu pot atfel. Și, în slărșit, de cât să mor pe vârful unui munte bătu de toate vânturile, mai bine în valea plângerei, de unde să nu văd nimic și să nu știu nimic.”

Cuvintele astea ale prietenului meu m'au pătruns adânc, și m'au zăpăcit, da pe de oparte i-am dat dreptate, iar pe de alta m'am gândit că omul ce să n'aită nimic de cărtit împotriva soartei, și nici odată nimic pe luncă să-și făcă datoria încercând tot ce poate face. Căci nu avem înainte decât o menire, omnea și lupta pentru dăinuirea printre oameni. Căci însuși Mântuitorul a zis, că cel ce nu se va lămura și nu va munci, stogă va fi altora. Și Cerna, și-a înțeles pe deplin menirea de om și și-a făcut datoria față de societatea omneașă, chiar cu prețul celui mai scump sacrificiu, de și nici el nu crede că n'are să-și vadă și cel din urmă vis îndeplinit. Cinste lui, de și pierderea nu se poate socoti.

F L O R I

*Narcise albe și zambile
Pe stradă vând două copii,
Și le întind spre trecători
Cu vocca, ochii rugători.*

*Ce soartă-aveși, sârmane fete!
Voi vindeți fragede buchete
Amestecând, cu al lor parfum
Suspiniul vostru, când pe drum,*

*Sub ochii voștri, trec grăbite
Femei cochete, fericele
Și tineri țării, nepăsători
De floarea, care vinde flori.*

*Atunci, în mîntea înfrigurată
Vă naște-un vis: odată, odată
Se poate, pentru vre un drumet,
Să fii voi floarea mării de pret.*

N'na Al. Codreanu.

M. S. Regina Elisabeta și A. S. R. Principesa Maria
(După o fotografie-recentă)

Din alte vremi

de N. PORA

De fiecare obline al șoselei rămăneau, din vechi, ca niște străjeri, la porțile palatului pustiu două șiruri de plopi ale căror vârturi tremurătoare parcă șopteau cele ce zăreau dincolo de perdeaua stejereișului după care se ascundeau altor priviri străvechile ziduri ale câminului, voivodesc.

Iar nesfârșita întindere a apelor cleșteului oglindea, de cealaltă parte, mărețea clădire cu turnuri creneluri și metereze, cu pridvoare elegante și cu porticuri medievale.

Și ca surprinși de apariția neașteptată a unei asemeni frumuseți în mijlocul sălbăticeii acelea, pescărușii își uitau deprinderea încercînd pe talazuri, cu ciocurile în vânt, legănându-se așa și mirându-se parcă și ei de ciudatele ziduri ale cetății cu ziduri roșii, acoperite, din loc în loc, de rânduri albe de marmură.

Cine fusese meșterul care pusesse odinioară să ridice acolo un prinos de frumusețe, în mijlocul acelor meleguri părăsite?

Și câte alte întrebări nu-și pune ori ce călător care în ceasurile tării ale înșării, din fuga trenului ce ocolește locul, zărește în fund, răsturnat, pustiu palat ce a însemnat atăta cu câteva veacuri în urmă...

Era pe vremea cotropitoarelor invazii de hordii turcești și tătarești, cu care se luptau voivozii alături de boerimea în fruntea oștilor alcătuite din mult răbdătoarea opincărime.

Pe atuncea, pe când nu se putea închipui nici cea mai mică mișcare și nici cel mai neînsemnat gest al Domnitorului neștiut în cuprinsurile pline de răutăți ale dusmanilor țării. — pe atunc într-o zi de vară Domnitorul țării, sătul de zavistile și clevețirile palatului puse la cale clădirea unei cetăți, afată

din oraș, unde să poată fi la adăpost în clipe grele.

Meșteri iscusiți aduși cu cheltuielă mare din depărtata Italie, începură să înalte zidurile și, după multă trudă, peste un an palatul se înaltă măreț, ca o arătare din basme, în mijlocul pădurii de stejari ce se întindea, două poști departe de oraș.

De veselie Domnitorul, când își văzu palatul terminat dete un zaiatet la care nu pofti de cât pe boerii credincioși și pe jupănele lor.

Iar în ziua petrecerii soseacă șrag, prin praful înprăștiat al șoselei, butele și caleștile pline de albe fețe de boeri, jupăne și jupăne frumoase, ca cele mai frumoase zile de primăvară.

Și cum ajungeau, dela scara cea mare îi întâmpinau argați și slujitorii, gătiți în vestimente scumpe, cusute în fire de aur și argint.

Și pe sub bolțile aurite și împodobite cu meșterug mare, se strecurau, în unde de armonii, frazele vesele scoase de meșterhanaua domnească, așezată într-un privor de-a-supra sălii de primire.

Iar șirul de boeri și de jupăne se strecurau neconțenit pe covorele moft, urcând scările de marmură albă ca laptele și pătrunzând în sala cea mare unde îi aștepta Domnitorul, arătându-le, frățește, la toți frumusețile noului sălaș.

Pe încetul apoi, după ce slujitorii înprăștiară din belșug zaharicale și răcoritoare, din grămădă începură să se desprindă cetele voioase de jupăne, punându-și pașii în mișcare după tactul vreunei mazuzei sau polci.

Și dură petrecerea, după zaiatetul bogat, la care fusese poftită aproape toată boerimea, până a doua zi în zorii, când butele și caleștile începură să ducă în trapul cel mare pe Domnitor.

Dar peste zi sosi vestea neașteptată a intrării unei pașale în oraș și, până să prindă lumea de veste, zvonul mazălirii Brâncoveanului umplu de groază pe toți.

Povestea sfârșitului tragic al bogatului și mărinimosului voivod străbătu curând toată țara și inimile multor boeri bogați se strănseră, la auzul morții înfricoșătoare cu care își plătise Voivodul îndrăzneala de a-și fi arătat dragostea de frumos, fără nici o stingherire.

De atunci palatul a rămas pustiu și pustiu va zace încă multă vreme, până când ciorile și cucuvelile își vor fi sfârșit vaetul între mărețele ziduri, ce fusese menite să adăpostească în clipe grele viața unui o-blăduitor de țară.

Atâta vreme va mai înflori pe trecătorii întârziți prin partea locului și pe călătorii uimiți în goana trenului, arătarea de clădire din basme a nefericitului Voivod, până ce mâna sorții îl va îndemna pe vre-un alt iubitor de frumos să dea strălucirea vechilor ziduri de palat domnesc...

BALADA DESPERATULUI

(după HENRY MURGER)

— «La use oare cine-mi bate
La ceasul ăsta?

Cine ești?

— «Deschide!

— «Nu te las în casă,

De nu-mi răspunzi cum te numești!

— «Deschide!

— «Cine ești? Răspunde!

— «Afară ninge și e vânt...

— «Ce nume-ai?»

— «Gerul mă pătrunde...

Ah! morții n'au frig în mormânt...

— «Văblat-am astăzi toată ziua

Și cât și ploaie mă bătu;

La colțul sobei călduroase

— «Încă nu!

— «Cine ești?

— «Gloria, deschide,

Eu nemurirea pot să-ți dau...

— «Te du, fantomă nselătoare...

— «Deschide-mă!

— «Nu, căci nu te vreau!

— «Deschide-mi ușa, sunt Puterea

Și îți aduc averi din plin!

— «Poți tu să-mi dai din existența

Acelor ce nu mă revin?»

— «De nu deschizi decât aceluia

Ce-ți mulțamește întrebarea

Spunându-și numele, deschide-mă.

Sunt Moartea și-ți aduc uitarea

Și vindecarea suferinței...

— «Te-ai dăruit mormânt frumos

Și-ți voi păzi de stricăciuna

Ce-o face timpul nemilos.

— «Poftim în casa mea, străine

Și iartă-mi vorba fără rost,

Mizeria azi te invită

Și-ți oferă adăpost.

— «Ci vino, sunt sătul de viață,

N'am vre-o speranță'n viitor;

De mult aveam dorința vie —

Dar nu curajul, — ca să mor.

— «Poftim în casă, bea, mănâncă

Și dormi, iar când te-ai descepta

Și-o fi să pleci, în loc de plată

Mă ia supt adumbrirea ta...

— «Te aștept de mult și merg cu tine, —

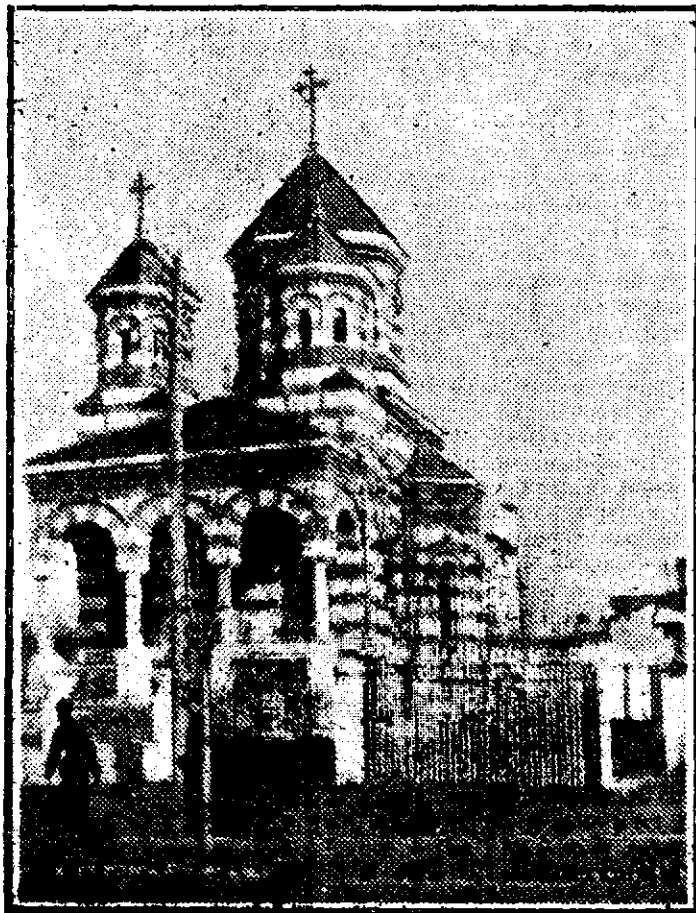
Dureri, aci, destule-am strâns, —

Dar... lasă-mi cămele în viață,

Să am de cine să fiu plâns...

1913.

C. N.

BISERICA SF. GHEORGHE (MALMESON)
al cărui hram se va serba Marți cu mare solemnitate

EX-LIBRIS

„Intre femeie și pisică” de Al. Cazaban. — „Cei mai de seamă” de Const. Răuleț. — „Cum ajunge cineva om” de G. Aslan. — „Crisanteme” versuri, de Teo.

Ca să pot cuprinde într-o singură cronică, cărțile de mai sus, apărute în vremea din urmă, va trebui să releviez numai nota caracteristică precumpănitoare în aceste scrieri. Nu voi face deci o analiză adâncă, ci voi arunca o privire generală asupra lor, mulțumindu-mă cu stăruirea de suflet ce te stăpânește când închizi ultima filă a acestor cărți.

„Intre femeie și pisică”, ca în toate studiile, sale, căci sunt adevărate studii psihologice colțonile sufletești pe care ni le descoperă, d. Al. Cazaban, cu toate că are aerul unui observator grăbit, totuși vede lămurit în taina sufletelor și știe să cuprindă într'un singur gând un adevărat cer sufletesc. Fie că ne poartă în cămbiul celor unii sau în lumea luntrașilor și a locuitorilor de pe lângă ape, — autorul povestește cu mult rost și-și destramă adevărate drame într-o povestire cu oarecare humor. Nu e ușor să redai răsând partea tristă a vieții când știi să pricepi adâncul unui răs al amărăciunii. De aceea spunem că schițele d-lui Al. Cazaban, sunt adevărate studii de suflete simple în aparență dar cu multă profunzime în realitatea lor. Poate că foamea aceasta a îndemnat pe unii critici să-i treacă și pe d. Cazaban în rândul observatorilor grăbiți.

„Cei mai de seamă” e cea mai de seamă creațiune literară, a confratelui Const. Răuleț care a ridicat în sfârșit cartea, îndărătul căreia se pregătise talentele, se improvizează oratorii, se inventează scrierile și se eroiază valorile politico-literare nu numai de la noi ci și de aiurea.

Piesa a fost reprezentată pentru întâia oară, pe scena Teatrului Național din Craiova, în seara de 25 Martie a. c. cu un deosebit succes. Confratele Răuleț își închină cele două acte bine primite „Vouă fâuritorilor de glorie, cari trăiți și muriți necunoscuți, conștienți mei din presă, ca înclin această lucrare”.

Deputați a căror glorie o făuresc zilnic umili corectori de ziare, umili și modesti gazetari, sunt destui; e întreaga cohortă de reclamanții cari, pe scena vieții, pot trece de literați cu talent, parlamentari serioși, oameni de știință, valoroși, dar cari, în adâncul conștiinței lor, simt poate că aripile cu care au sburat sunt cu aripile miticului Dedal. Marele merit al confratelui Răuleț e că, cunoscând răul a cutezat să mi-l înfățișeze în toată roștitatea lui. E un suflet colectiv care se sbate în „Cei mai de seamă” sunt chiar „Cei mai de seamă” cari au dat viitorului suflet din sufletul lor pentru ca astfel acești fâuritori de glorie să nu moară cu totul necunoscuți.

„Cum ajunge cineva om” e ultima lucrare pedagogică a d-lui G. Aslan, docent universitar, în deajuns cunoscut tinerimii și marcului public nu numai prin interesantele prelegeri de la Universitate, dar mai ales prin lucrările sale de până acum în care știe să armonizeze o bogată putere de observațiune cu marea-i dragoste de a contribui la consolidarea adevăratei democrații la noi. Dându-ne povestirea vieții oamenilor celebri, ca Franklin, d. G. Aslan ne face să împărtășim vederile sale că „cine cunoaște sufletele copiilor, jocurile și visurile lor, nu se poate îndoi un moment că citirea biografiei celebre ar avea o influență considerabilă asupra omului din ei, iar pentru ceilalți ar fi, în tot cazul, mai de folos de cât unele nimicuri ce se predau în liceu și chiar în școala primară”.

Iată pentru ce e de recomandat interesanta carte a d-lui G. Aslan.

Un tânăr poet, Teo, debutează, pe piața noastră literară, cu un drăgălaș volum de versuri „Crisanteme” care ți se impune de la început prin o copertă admirabilă înfățișând o ramură de crisanteme lilacii. Cuprinsul, un șirag de versuri, multe isbutite, unele ireproșabile sub raportul însușirilor artistice toate păstrând în ele poate generoasa năzuință a tinerilor visători spre desăvârșitul frumos. „Crisantemele” d-lui Teo, sunt un început frumos care te îndeamnă să sperii într'un viitor literar și mai frumos. Dacă viața de birou a d-lui Teo nu va ucide în

el pe poet. Un sfat însă! prea multe lacrimi acolo unde ai bănuț mai multă vioiciune, prea multe asonanțe în ce privește factura versului, și prea mult revoluționarism în ce privește alcătuirea simetrică a poeziilor față cele trei puncte de care d. Teo ar trebui să se ferească pe viitor.

Leontin Iliescu

CONVORBIRI ASTRONOMICE

SMEUL SAU SBURATORUL

Acum câțiva ani, făcând o anchetă, am găsit dovezile că ceea ce se numește „deschiderea cerului”, superstiție foarte răspândită în poporul nostru, nu se datorește de cât aparițiunii unor imenși bolizi, cari nu sunt văzuți direct, ci numai prin lumina ce ei o filtrează prin păturile dese de nori ce acoperă cerul la dateli când „se deschide cerul”, adică la Bobotează și în noaptea sfântului Andrei.

Între alții, d. profesor Simionescu, de la universitatea din Iași, a găsit că această explicație a „deschiderii cerului” are toți șorții să fie cea adevărată.

Mă gândeam de mult la o altă superstiție a poporului nostru, care ar putea fi întemeiată tot pe un fenomen ceresc. Foarte răspândită e superstiția zecului, a sburătorului și Eliade Rădulescu a și scris o poezie în această privință, D. Al. Teodoru din Vălenii de Munte, în urma unui apel al meu, mi-a trimis amănunte interesante asupra acestei superstiții și-mi confirmă părerea mea, că smei, sau sburătorii se datoresc tot bolizilor. De astădată însă, e vorba de bolizi cari se văd când e cerul senin, de bolizi cari au o strălucire cât strălucirea aparentă a planetei Venus, a Luceafărului. Țăranul nostru cunoaște stelele căzătoare, cari pentru ei sunt suflete ce merg la raț, dar bolizi, prin strălucirea lor, prin coada lungă și luminoasă ce o lasă în urma lui. Cum nu poți să știi la ce depărtare se află acel meteor luminos, îl vezi proiectându-se pe cer, sburând cu mare înălțime, dispărând pe după case, după pomi etc. Și când țăranii văd că smeul s'a lăsat în jos, în dreptul casei unui locuitor, ce e mai simplu pentru ei de cât să admită, că smeul a intrat pe coșul aceluia locuitor, la nevasta, sau fiica lui. Nu admite țăranul că smeul a putut să dispară altfel.

Dacă în această casă locuiește o femeie bolnavă, și mai ales dacă are o boală de nervi, atunci explicația e ușoară: smeul o torturează.

Cunosc cazuri când țăranul arăta înfricoșat un smeu, pe când tevarășul lui, un om cu carte, vedea un bolid.

Cum revista aceasta e răspândită în toată țara, cum e citită și în sate, ca și în orașe, rog pe acei cari locuiesc la sate și cari cunosc amănunte, să mi le trimească la redacție. Voi fi priinț bucuros, fie amănunte asupra acestei superstiții, fie descrierea unor anumite cazuri. E vremea să scăpăm pe bietul nostru țăran de multe din superstițiile cari îi întunecă mințile. Acei cari vor bine-voi să-mi trimească amănuntele cerute vor face în adevăr o faptă bună, căci răspândind în urmă explicația naturală a pretinsului smeu, cine va mai putea să creadă în acest basm, care poate fi frumos, poetic, dar cu orice basm, e periculos în zilele acestea când trebuie să fim luminați, ca să voim să trăești ca un adevărat om.

Victor Anestin.

CRINI SUNT DEGETELE-ȚI ALBE...

(din HEINE)

*Crini sunt degetele-ți albe,
Mănușita la mă doare.
Ce n'ăși da, s'o strâng, s'o mângâi;
S'o sărut... tainica floare.*

*Ochii tăi sunt viorele
In viața mea sîhastră,
Și mă chină enigme,
Dulcea lor enigmă-albastră.*

A. Sulcină

Au înflorit cireșii...

E primăvară. In risipa florilor, a razelor de soare, citești un singur gând, un singur dor: dorul de viață, dorul iubirei.

Iubire... Mircea gîndește... își lasă capul în palmă și două lacrimi îi brăzdară obrajii subțiri, galbeni de boală. Viața... iubire... Nică una, nică alta nu-i mai surădeau, nu-i mai mîngăiau puținele zile.

Iubire... O. Doamne! cât de mult, cu câtă pasiune iubea și el! Și-acum, acum nu mai iubea?! Nu știa singur ce să-și răspundă.

De mic purtase în sângele lui micrebul teribilei boli ce-și alege pradă mai mult printre vîstărele tinere. La 23 de ani părinții, aproape înnebuniți la gândul că-l vor pierde, îl internară într'un sanatoriu, singurul copil! Mircea lor drag! Mircea lor așa de frumos. Alb, cu ochii strălucitori de friguri, în jurul frunții o aureolă blondă, care-l da frumusețet suferință a unui tânăr martir. Și totuși părea că merge spre fîcș; chiar doctorul se înșela de starea pacientului lui.

„Îi face bine aerul, zicea d-na S., mama lui Mircea și este așa de bine îngrijit”, adăuga d. L.

Și amîndoi se înșelau.

Singura doctorie, singurul elixir dătător de viață, erau ochii albaștri ai d-zearei Magda, fiica doctorului, proprietarul sanatoriului. Iubirea lor se născuse, a lui Mircea din admirație pentru ființa cea mai dragă-lasă a creațiunii, a Magdei din milă pentru tânărul bolnav, fără speranță de vindecare. Mircea închidea ochii, perdut de fericire, când Magda aproape neștiutcare, îi mîgăia mîințele lui albe și subțiri pe care le numea „cele mai frumoase mîini, ce-a văzut vre-odată”.

Se lîsa să fie răsfațat ca un copil. Magda-i aducea flori, îi plăcea s'o lase să-i pue pe frunte cumuși albe, să-i spuie că seamănă cu Rafael, cu Christos sau Haudeț.

Era așa de fericit!

Dar, într-o zi Magda nu veni singură. Un tânăr frumos, brun o însoțea. Copila îl prezintă d. Oșcar I., doctor în medicină. Și pe urmă istorisi regele, veselă, că Oșcar e vărul ei, că nu l-a văzut de când a eșit din pension, adică de doi ani, și că acum a venit să-i viziteze pentru câte-va zile. Când peste 2 ore Magda își leă tîmnaș bun, lui Mircea i-se păru că se face întunerec, cu toate că era soarele sus.

De ce îl turburase așa de mult prezenta lui Oșcar lângă Magda lui scumpă? I-se părea că prietenia lui cu Magda e primejduită. In zădar voi să-și alunge o idee fixă -- nu putu!

A doua zi, Magda nu veni. In zădar o așteptă Mircea pe balconul lui plin de soare și de flori. Nică a doua zi, nică toată săptămîna Magda nu se ivi. Trezărea la orice pas vîșor, i-se părea mereu că-l aude glasul adorat! Și tot nimic...

D'abia peste zece zile situația iubitei se desenă aeeva între glastrele cu flori. Credea încă că e tot vis, așa cum visase el de multe ori, în singurătatea lui, în ochii închiiși, cu vîntea palidă. Mircea îl iubi și o

Din cartea de aur a Monumentului Independenței din Craiova

Cum serzează Paștele femeile din Sevilla (Spania)**PRO PATRIA, PRO REGE, SEMPER**

D. general C. Hârjeu

Patria e țara unde ne-am născut și unde voim să murim; e locul tuturor iubirilor noastre; e moșia străbună mărită și păstrată prin tupele părinților, moșilor și strămoșilor noștri; e gloria noastră militară. Patria e cântecul de veselie și doina de durere a bătrînilor, e sunetul trâmbiței eroilor noștri; e durerea și restriștea trecută, e nădejdea viitorului. Patria e tot ce am moștenit dela strămoși și voim să lăsăm neștirbit și nepătat urmașilor noștri.

Dar, care e patria română? A spus-o Cogălniceanu: «Eu privesc ca patria mea toată aceea întindere de loc unde se vorbește românește și ca istorie națională istoria Moldovei întregi înainte de sfîșiere și a Munteniei și a fraților din Transilvania».

Regele e capul țării, e gar-

dianul neadormit al siguranței ei, e santinela care veghează ca nimeni să nu atingă demnitatea și cinstea ei. In timpuri grele, când trâmbița va suna la hotare, toți românii sunt datorî să se strîngă în jurul lui, ca să facă cu El zid de apărarea Patriei.

Regele este marele Moștenitor al glorioșilor noștri domnitori, Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul. Lui i-au încredințat ei soarta acestei țări și acestui neam.

Lui i-au spus ei, in taină, ce trebuie să facă pentru mărirea țării și fericirea neamului. Regele ne este chezașul timpului de față și nădejdea zilei de mâine.

Tot românul e dator să I se închine, să-L asculte, să-L cinstească și să-L iubească.

General Hârjeu.

Craiova, 18 Oct. 1912.

mână mai slăbită pe care Magda o duse la buze în neștire, plîngînd! „Mircea al meu frumos, dragule, iartă-mă, eu sunt de vină că ai slăbit așa de mult, că ai friguri mai des”...

Și nu mai putu spune nimic. Cu capul arcuș pe genunchii lui, Magda plîngea mereu. Sări repede în sus, îl înlînțu gătul tupîndu-și căpșorul blond pe umărul lui slab.

Mircea o atrase încet, și pentru prima dată buzele lor virgine se înlînțu.

O clipă numai și Magda se deslîcu din brațele lui fugind ca gonită de un spectru. Ultimele vorbe pe care Mircea le auzi din gura adoratei fură: „Nu-l bine, Mircea, nu-l bine!”

Rămase așa de plin de visuri!

A doua zi era Duminică. Afară observă mișcare mai multă ca de obicei, dar țără să știe de ce, se feri să întrebe de unde vine.

Femeile din Sevilla ar putea fi numite cu drept cuvînt parisienele Spaniei, de oarece ele posedă un umor picant, un gust estetic fin și o deosebită grație în purtare. Ele au o bună dosă de spirit, care este un semn de o mare inteligență și afară de aceea ele sunt artiste înăscute. Chiar și cea mai simplă fată din popor are un aer de demnitate și o grație distinsă pentru cari ar putea să fie invidiată chiar și de o regină.

Aceste însușiri deosebite ale femeilor din Sevilla se pot observa mai bine la marile serbări populare și fiindcă în Spania marile serbări bisericăști sunt în același timp și serbări populare, așa și serbarea Paștilor este cea mai mare și mai plăcută serbare populară.

In Sămbăta Paștilor, la ora 10 dim. fix se ridică încet perdeaua grea de culoare roșie care în timpul săptămînei Patimilor acoperă altarul catedralei din Sevilla. La acest semnal încep să sune toate clopoțele din oraș, tunurile bubuc și toate tramvacele, trăsurile și alte vehicule se pun în mișcare. După cum se știe în timpul ultimilor zile ale săptămînei mari încețează în Spania circulația vehiculelor; chiar și regele și familia sa umblă pe jos.

In primul moment firește se naște un tumult grozav, care se potolește cu încetul. Scara sunt toți pe drum ca să viziteze bisericile împodobite.

In Duminica Paștilor toate femeile, cari în săptămîna Patimilor au purtat haine negre și voal de aceeași culoare, umblă în haine albe. O mare multime de oameni, în majoritate femei, înaintează spre catedrală: punctul central al serbărilor. Razele de primăvară ale soarelui andalusian străbat prin cele o sută de ferestre ale catedralei, cari sunt acoperite cu picturi prețioase din școala flamandă. Catedrala din Sevilla este cea mai mare și mai frumoasă din lume. Flori și muzică din belșug, haine albe și roșii, sunt caracteristica Paștelor din Sevilla.

A doua zi de Paști, după amiază, începe serbarea lumescă, adevărata serbare populară, când lumea alungă afară în natura liberă. Aceia cari nu iau parte la deschiderea luptelor cu taurii, așa dar mai cu seamă femei și copii se duc la Prado San Sebastian, un câmp mare, la marginea orașului, unde se află parcuri și alec. Acest loc era mai înainte Quemadero, adică piața unde închișiția aranja autodafeele și unde sute de oameni au fost arși de vii. Acolo unde mai înainte se ridicau rugurile, acum se află numeroase căsuțe de lemn, numite „casetas”, și în care stau femei și copii, în Duminicile și sărbătorile de vară. Mobilierul constă mai cu seamă dintr'un pian și scaune în cari răsună ghitarele și castagnetele.

In toate casele damele danțează grandioasa Seguidilla, dansul național al Andalusianelor. Scara parcul este luminaț cu miș de lampioane colorate atârinate de stufoși portocali, cari răspîndesc un parfum îmbătător. Când lumina argintie a nopții se amestecă cu lumina lampionelor și roșul strălucitor al garoafelor, floarea favorită a Sevillanelor, se prezintă o splendoră de artă de nedescis.

Pe la miezul nopții se sting luminele, una câte una, și grupuri, grupuri de mulțumiți se întorc acasă în sunete de mandoline.

C. Scartu

Otilia Ghibu, Craiova

Scriitorii noastre

Doamna Riria A. D. Xenopol

— CO —

Dela Academia Română

În zilele din urmă colecțiunea de documente istorice a Academiei s-a îmbogățit cu un document de o însemnătate deosebită, anume o scrisoare autografă a Cavalerului de Gentz cu data de 18 Aprilie 1821, către o persoană necunoscută, despre Revoluția lui Tudor Vladimirescu. Cavalerul de Gentz este o persoană foarte bine cunoscută, căci a fost mulți ani secretarul și colaboratorul Cămarului austriac Metternich și era în special însărcinat cu întreținerea relațiilor cu domnii fanarioți ai Principatelor Române.

Partea din scrisoare, care privește deodreptul evenimentele de la 1821 din Țara Românească este, în traducere, următoarea:

„Revoluția grecilor va face probabil, ca toate celelalte: to the family vault of all the Capulets. Adevărat că până acum domnește cea mai mare anachie, cu deosebite în București, dar Ipsilanti, deși trimisese o avangardă de 1000 călăreți, până la 4 ale curentei nu apăruse el însuși în București și nu s'a primit nici o știre sigură despre el. De altă parte Tudor a ocupat cu corpul său toate părțile orașului pe care nu le luse mai înainte Grecii. Este de remarcă că Românii și Pandurii lui Tudor observă cea mai severă disciplină și cel mai mic exces este pedepsit cu moartea; de altă parte grecii lui Ipsilanti, în toate locurile pe care le ating, comit contra locuitorilor nevinovați ai țării excese de care se înfioară natura. Tudor este un om de rând și incult, dar patriot, care până în ora aceasta declară că nici odată n'a avut de gând să facă războiu sau rebeliune contra porții, că dorește să vadă plângerile țării și asupririle grecilor și boierilor îndreptate pe cale legală și nu înceiază a trimite la Constantinopol cele mai negătore demonstratii în acest înțeles. Nici o picătură de sânge românesc nu voste să se verse vre-o dată în favorul Grecilor, pe care singur îi urmărește. Din contră Ipsilanti este un radical fanatic, și precum stii, un mișcinos fără credință; iar Elenii lui însetați de libertate sunt drojdia omenirii. Această deosebire mi se pare foarte remarcabilă”.

„Altecum în Constantinopol se fac cele mai mari pregătiri de războiu pe uscat și pe apă. Până la 24 nu s'a întâmplat acolo nici un fel de dezordine. Din contră, Patriarhul Grecilor a pronunțat anatema contra lui Ipsilanti. Mihail Suțu (din Iași) și a tuturor aderenților lor”.

EXCELSIOR

AVIATORII OR...

Sburam, sburam spre soare, spre divinul
Excelsior... un vis, cel mai curat.
Și nu doar sufletul urca seninul,
Ci lutul meu spre soare a sburat!

Sburam, pluteam, îmbrățișam lumini
Și-acolo sus, am înțeles jertfirea
Eroilor ce-ai dispărut senini
Înfăptuind aripi să nfrunte firea.

Și-ai biruit. Aș vrea așa și eu
Ca sufletu-mi tăria să măsoare
Să mă nalt, s'ating pe Dumnezeu
Și fără urmă să dispar în soare.

913

Necalia Vasiliu

In foc cu turcii

Kirkilisse—Lule-Burgas—Ceatalgea.

— Urmare —

Mercuri, 23 Oct. — Ploaia a reînțepit în cursul nopții. Nici o știre nouă de la cavalerie, e probabil că linia de corespondență nu funcționează. Se pare că toate corpurile care nu luat contact au de așteptat succese.

Conferințele statului major ducă-ză până la 6. La 7, focul se angajează în apropierea noastră. Începem la 7.30. Așa parcurgem 1000 metri, când bande de redii vin alergând și strigând spre noi.

Câteva minute sunt necesare spre a înțelege situația. Apoi vedem pe pașă trăgându-și sabia și lovind la rândul său pe redii care îl încunjoară. Facem la fel și deschidem focul asupra fugariilor cu revolverele noastre.

Isbutim astfel cavalcadând în jurul acestei mase confuze, a reformă câteva grupuri. De pretutindenii focuri, redii înnebuniți trag în aer. Pașă circula prin câmp, dă ordine și nu încetează de a împinge trupele înainte. Îndărătul laturor stâncilor și mărăcinilor se descoperă redii ascuși.

Acești nenorocii, steii de timpul cel rău, de lipsă de hrană, rău îmbrăcați, desculți, rău comandați, și-au epuizat munițiile din primul moment printr-un tir dezordonat. Cum munițiile n'au fost reimprospătate, trupele, astfel dezarmate, au dat înapoi, atrăgând, cu ele și elementele întinse în trecere.

Dar nimic încă nu e pierdut, căci inamicul nu pare a-și da socoteală de situație. Artileria sa împiedecată din cauza drumurilor rele, nu este încă angajată.

Linile noastre de marș sunt încercate de vehicule rupte, de lăzi cu muniții purtând mențiunea „Krup”.

Pe la 10 lupta e indecisă. Artileria bulgară a intrat în acțiune.

Șefii în sub-ordine în partida noastră nu știu ce să facă și unde să meargă. Pașă face ce poate, dar nu poate să fie pretutindenii și să lăbucuiască pe toată lumea. Toți își dau socoteală că treaba nu merge. De altă parte, inamicul nu arată de cât forțe slabe.

Situația diviziei 7-a, la dreapta noastră, e bună. Șeful ei strânsese încă din ajun grosul trupelor și acum înainta viguros, după cum se dovedea prin schimbările de poziție ale artileriei. Situația era critică.

Pierderile noastre sunt slabe. Artileria e calmă și-și face bine datoria. Dar munițiile încep să lipsească. Propun să se transporte la foc lăzile de muniții rămase în căruțele împotmolite. Lăzile însă nu se pot des-

chide, capacele lor umflate de umezeală reținând caiele.

Dar redii fug din nou. Pe la 11 generalul duce artileria pe o poziție în spatele dreptei noastre. Era timpul, retragerca se accentuează și se schimbă în fugă. Dar inamicul nu pare a voi să riște de a înainta.

Cred că și el a trimis întăriri la dreapta sa contra diviziei 7-a.

Astfel că avem puțină lume în fața noastră. Situația pare, din ferice, bună la dreapta noastră.

Din toate părțile ard satele, tunul bubue pe întreg frontul.

Vederea bietilor răniți, înghețați și azi e oribilă. Nu există nici un serviciu de ambulanță. Nu e nici apă pentru a spăla rănilile.

Isbutim să oprim pe redii pe pozițiunea preparată. Inamicul ne urmărește fără tărie.

Petra e în flăcări. Drumurile sunt încurcate de bagaje cu tot ordinul dat pentru curățirea drumurilor.

Amează. Cele trei batalioane cerute de generalul diviziei 7 sosesc. Pe la 2 ocupăm poziția fortificată; inamicul nu și-a continuat înaintarea.

Decădată, pe la 2.30 apare infanteria în partea de nord. E la stânga diviziei 7-a. Artileria noastră poate să lucreze pe flanc și inamicul e surprins. La ora 3 sosesc ofițerul de stat-major al diviziei 7-a care anunță succesul. E o adevărată plăcere aspectul înaintării trupelor regulate cu tot focul violent al bulgarilor. Artileria însoțește ofensiva schimbându-și pozițiile. Ne îndreptăm spre oraș, după ce pașă și-a dat toate instrucțiunile pentru apărare.

Pe când telegrafiază, revine, ofițerul de stat-major al diviziei 7, care comunică că la 5 trupele își părăsesc amplasamentele, că retragerca e generală, de și bulgarii nu au înaintat. S'a întâmplat o panică teribilă fără ca nimeni să știe pentru ce. Ofițerii n'au putut să facă nimic. Cartierul general riscă de a fi prins.

Toată convorbirea aceasta a fost în limba germană, căci se bănuște că ar fi spioni printre angloiații de telegraf.

Nu înțelegem cum s'a petrecut lucrul. Pașă se aruncă atâră și, cu câștii-va călăreți galopează spre forturi. În întuneric, numai pot găsi calul.

Alerg pe jos cu ceilalți ofițeri spre cartierul general. Întâlnesc un ofițer de ordonanță, apoi pe Abdul Reuf și, în fine, calul meu. Ne în-

torcerea în toate sensurile spre a găsi pe pașă, dar fără rezultat.

Totul e plin de soldați. Străzile sunt barate de tunuri și trăsuri, locuitorii care sunt creștinii ne împușcă de pe la ferestre. Zgomotul și dezordinea nu pot fi descrise.

7 oră. — Ne urcăm din noaptea pe fort, unde nu mai sunt trupe, apoi ne întorcem la gară unde trenurile sunt luate cu asalt. Se forțază angloiații de a le pune în mișcare, cu toate accidentele ce s'ar putea întâmpla. Nicăieri urma generalului. Întrec corpul al 3-lea și parte din corpul I sunt în retragere fără ca cineva să poată spune cum și pentru ce.

Sunteam vre-o 15 călăreți care părăsim orașul cei din urmă. Ne hotărâm a ne îndrepta spre Lule-Burgas care a fost luat drept obiectiv de către artilerie și grosul fugariilor.

Ploaia în torente, suntem morți de oboseală și n'am mâncat nimic din ziua precedentă.

Sosim la Assambellu prin câmpii mergând paralel cu drumul, dar în întuneric nu se poate merge mai departe. Apucăm de la Karakli drumul Kirkilisse-Baba-Eski și înaintăm la pas. Toate bagajele, munițiile și proviziile corpului de armată sunt pierdute. Lăzile cu muniții zac prin noi, desordinea este completă.

Pretutindenii fugari. La 7.30 dimineața, sosim la Baba-Eski. Ce lung pare o asemenea noapte! Nici o veste de la pașă.

Isbutesc să pun mâna pe o locomotivă și două vagoane care ne vor duce la Lule-Burgas împreună cu caii noștri.

Caut pe membrii statului-major. Dar sunt plecați cu toții. Rămân numai eu cu Reuf Bey și n'avem nici cai nici bagaje.

Trebue neapărat să găsim pe Mahmud pașă, trebue neapărat ca să-și strângă trupele moderne.

Istoria a oferit oare vre odată o situație analoagă?

Iată o armată risipită fără luptă, fără a fi suferit pierderi importante, și a cărei fracțiune a reperiat și o victorie. Ce se va întâmpla? Se zice că numeroși soldați otomani au fost corupți de către locuitorii greci și bulgari, dar asta trebue să fie o poveste. Originele panice sunt mai grave și se vor cunoaște, de sigur, în curând. La 6 seara, se află că toate celelalte corpuri de armată sunt victorioase. Osman pașă, comandantul diviziei a 3-a, sosește la Baba-Eski. Strângem cât putem din trupe spre a i le duce.

Șeful de gară a făcut pentru noi tot ce a putut. Nimeni nu mai are ce să mănânce. Ne urcăm pe o mașină. Mecanicul e german. El ne spune că, de mai multe zile, personalul nu mai doarme. Rulăm încă până pe linia principală, dar liniile sunt inundate. La Alpalu, trebue să ne urcăm într-un alt tren care va pleca într-o oră, Lule-Burgas fiind încurcat de trenuri.

Stația e teatrul unor scene îngrozitoare.

Toți locuitorii au fugit, încercând în căruțe femeile, copiii și lucrurile lor mai de preț. Ei se duc spre Rodosto. Satele sunt în flăcări, desordinea e îngrozitoare. Nu se văd de cât copii gol și femei care aleargă prin noroi cu picioarele goale.

Ofițerii și oamenii se poartă ca niște brute; cu revolverul în mână ei cer ce vor. Sperăm să dormim în compartimentul nostru până la plecarea trenului, dar trebue să-l păzim cu armele în mână în poarta soldaților care vor să-l ocupe. Multimea escualdează chiar și cooperișul vagoanelor. Duși bulgari, constatați ca spioni sunt prinși și împușcați pe loc, un al treilea care caută să fugă, e, deasemenea, împușcat.

Eie-care se gândeste să scape. La 1 trenul pleacă.

(Va urma).

NOUILE MARI PREMII

ce se vor oferi de

ZIARUL „UNIVERSUL“

abonaților săi la tragerea din luna Maiu 1913:

Lei 7.000 Lei

în bonuri comunale 4 la sută

UN ELEGANT DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, al 9-lea dormitor furnizat pentru premile noastre, de cel mai recomandabil depozit de mobilă de fier și bronz
Industria Metalică MARCU, bulevardul Elisabeta No. 8, București.

Jumătate Garnitură Mobilă

COMPUSĂ DIN : O CANAPEA, DOUA FOTOLIIURI SI PATRU SCAUNE

0 Oglindă venețiană. - 0 masă elegantă de mahon cu cristal. -

0 Irumoasă Lampă pentru atârnat. - 0 Mașină de cusut p. mână

Toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobilă MARCO DATTELKREMER, strada Carol No. 62, București.

Un Dormitor de lemn fin

construit în marele fabrică de Mobilă de lemn MARIN V. GANEA, șoseaua Mihai-Bravul No. 37 și strada Șerbănuță No. 10. —
Sucursala Calea Victoriei No. 107.

UN GRAMOFON foarte elegant, cutie de stejar, cu plăci de metal și fin nichelat, cu 6 plăci duble, adică 12 cântece

UN FLAUT DE ABANOS, cu 12 clape, într-o cutie fină căptușită cu catifea.

UNA VIOLĂ FINĂ cu arcus și accesorii de rezervă.

Toate aceste cumpărate de la Marele Magazin de muzică Jean Feder, București, Calea Victoriei 54, Furnizorul Curții Regale

UNA MADOLINA italiană, de palisandru, ornamentată, cu testiera prelungită, specială pentru concerte.

UNA CHITARA cu mecanică.

UNA HARMONICA cu două rânduri, cu 19 clape și 4 basuri, burduful dublu, cu colțari de metal.

Cumpărate de la Magazinul de muzică «La Harpa», București, strada Colței No. 5.

UNA JARDINIERA de argint de China, oxidată și aurită, cu 4 picături și două mânere, cu un cristal frumos șlefuit.

UNA FRUCTIERA de argint de China, în parte aurită, cu talerul de cristal, gravat broderie și șlefuit.

UN SERVICIU PENTRU BERE, compus din o carafă și patru pahare de cristal, pe o tăviță argintată cu două mânere.

Cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterii Th. Radivon, bulevardul Elisabeta No. 8 bis.

UNA PENDULA MODERNĂ de stejar ce se întoarce odată la 15 zile.

UN CEASORNIC DE AUR 14 karate, cu trei capace, frumos gravate și emailate, pentru dame.

UNA GARNITURĂ DE AUR 14 karate, compusă din o pereche cercei, o broșă și un inel, toate cu pietre Simil, Brillant și Perle.

UN CEASORNIC DE BIROU cu călimară, formă modernă și frumos nichelat.

Toate acestea cumpărate de la cunoscutul și bine asortatul magazin «Ceasornicaria Colței», București, str. Colței No. 31.

UNA BICICLETA ELEGANTĂ «SPORT» cu roata liberă și frână automată prin contrapedalare.

UNA PUȘCA de vânătoare cu două țevi, țevile de oțel, «Bayard», din renumita fabrică de arme «Pieper-Bayard» Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stânga choke-bore și poate întrebunța și pulberea neagră, cât și pulberea fără fum.

UNA CARABINA semi-automată de mare precizie «Pieper» cu tirul garantat precis.

UN REVOLVER SISTEMATIC.

Cumpărate de la marele magazin de arme B. O. Zismann, furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei No. 44, București

3 CEASORNIC DE AUR 14 karate cu câte 3 capace foarte frumoase gravate, toate pentru dame.

3 LANȚISOARE DE AUR 14 karate, pentru d-soare.

6 CEASORNIC DE ARGINT rusești, cu 3 capace, p. bărbați.

6 CEASORNIC DE ARGINT VERITABIL, cu 3 capace, pentru bărbați.

6 CEASORNIC DE NIKEL, cu 2 capace, p. bărbați.

6 CEASORNIC DE ARGINT «Marca Arpad» cu 2 capace frumoase gravate, pentru bărbați.

6 CEASORNIC DE METAL argintat, cu câte 3 capace pentru bărbați.

4 LANȚISOARE DE ATARNAT LA GAT, de argint aurit pentru dame.

7 SPLENDEDE LANȚISOARE de argint 800, p. dame.

UN SPLENDID CEASORNIC DE AUR 14 karate, cu 3 capace, foarte fin gravat, având și port-fotografie, pentru dame.

UN CEASORNIC DE AUR AMERICAN, cu 3 capace, pentru bărbat.

UN CEASORNIC DE AUR pentru bărbat, 14 karate, cu 3 capace, frumos gravat, având pe capac loc pentru gravură.

2 CEASURI SPLENDEDE DE ARGINT pentru bărbați.

UN CEASORNIC de metal aurit pentru bărbat.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din interesanta scriere «Memoriile Regelui Carol I al României», sau un volum din cărțile ce apar în editura ziarului „Universul” tipărite anume pentru abonați.

Prețurile de abonament sunt aceleași: Pe un an lei 18; pe șase luni lei 9.45; pe 3 luni lei 4.65.

Pentru a concura la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri; cei pe șase luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri, pentru tragerea următoare.

Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebunțează încasatori.

Plata abonamentelor se va face direct la casa administrației ziarului, prin mandat postal sau în persoană.